

ג. יש מי שאומר דאסור לתלות פת של העירוב חצירות בתוך האויר (בן איש חי) (ד).

ד. יש נוהגין להתוך קצה הלחם ולא לאכלו (מילי דחסידותא) (ה).

(ד) ענין תליית עירובי חצירות בבהכ"ז כבר מוזכר בשו"ע סימן שס"ז סעיף ג' בהג"ה וז"ל והמנהג בזה"ז להניח העירוב בבהכ"ז וכן נהגו הקדמונים. (ועמ"ש"כ שם בדעת תורה). וכשעסקתי בענין זה התפלאתי על המנהג שתולים המצות בשקית באויר שבבהכ"ז, הלא זה נגד גמ' דידן. שוב מצאתי מה שאהבה נפשי בבן איש חי ש"ב פרשת פנחס אות י"ב ח"ל עוד אמרו בפסחים התולה סל ופת בתוכה קשה לעניות, ופה עירנו היה המנהג לתלות פת העירוב של העיר בבהכ"ז בתוך הכיס על העמוד ואנא עבדא תקנתא לקבוע תיבה קטנה פתוחה על העמוד ומניחין בתוכה העירוב וכיס העירוב יוצא ונראה לכל. עכ"ל. אמנם שמעתי שבהרבה קהלות שבהונגריא נהגו כן, והרה"ג רבי דוד מושיקוביץ זצ"ל (אבד"ק באניהאד) אמר לי דהקפידא רק בפתו וזה לא נקרא פתו (ע' ברכינו בהערה ח') וצ"ע בזה.

(ה) הנה מרגלא בפומא דאינשי שהאוכל קצה הלחם קשה לשכחה, והרבה חותכים בגלל זה קצה הלחם. אמנם לא מצאתי בשום מקום דקשה לשכחה. (והלום ראיתי בשו"ת מנחת יצחק ח"ט סימן ח' אות ז' שגם הוא תמה על מקור מנהג זה, וכתב גם אני נוהג כן משלם). אך זה מצאתי בסי' טעמי המנהגים אות קע"ז בשם יערות דבש שהטעם רש לברך על היכא דקרים בישולא רפת המוציא כי בזה נאחזים החיצונים היותו מוקדם, ולכן צריכים לברך עליו ולקדשו בברכה ולבטל ממנו כח דיצה"ר. ובקרא שם ביאר כי כל ראשית טע"א שולטת בו כי קליפה קדמה לפרי וכו', ונראה דעל כן נוהגין דהפת שיש לו קצה אחד או שני קצוות חותכין מעט מהקצוות כדי לבטל כחם, ורמז לזה כל ערל לא יאכל בו. עכ"ל.

והנה בספר מילי דחסידותא פ"ח דה"ה אות ג' שכתב ידו שנהגו שלא לאכול כל פרוסה דהמוציא רק לשויר מעט ג"כ נכון מצד בחינת מה שאמר הכתוב (איוב כ"ב"א) אין שריר לאכלו ע"כ לא יחול טובו, וע"י שמשויר יחול טוב ודאי. (ונראה משנ"ב סימן ק"פ סק"ב).

ובסי' מנהגי חתם סופר פ"ה הערה י' כתב: היה מקפיד לקלוף מעט גם מהפרוסה הגדולה במקום שנגעה בפרוסת המוציא כדי שלא יאכלנה זולתי ישראל. כן נוהג הכתב סופר ז"ל וכ"כ מחצית השקל קס"ז סק"ב, עכ"ל. ובאמת דבר זה איתא גם בספר חסידים אות תתפ"ח ולא היה נותן לנכרי לשתות מכלי שרגיל לברך עליו ולחם שבויר עליו המוציא לא נתן ממנו לעבד ומן המוציא היה משאיר מעט ואוכלו אחר הסעודה וכו'. אך לא זכיתי להבין, דאם חוששין לזה שלא יאכל גוי, למה לא יאכל את הקצה? ועדיין צ"ע כל הענין הזה.

ובקובץ בית אהרן וישראל (ג' וס"ג).

ומש"כ לחלק בין פתו לפת של אחרים, הלום יצא לאור שו"ת אור לציון (ח"ב). והורה שם (פרק י"ב סעיף י"ח) שאסור לתלות תיק אוכל שיש בו פרוסה לחם. ומ"מ יש להקל למלמדי תינוק בת"ת שיכולים לתלות התיקים. משום שזה נחשב פת של אחרים.

שם, הערה ד': וע' שו"ת משנה הלכות (מהדורת ח"א אורח סימן קמ"ח) ראולי טעם המנהג מפני ששכח העני, ולכן גורם לשכחה - מדה כנגד מדה. והג"ד יהושע משה אהרנסון זצ"ל (בעמח"ס ישועת משה) העלה בהערותיו שבסוף ספר אגודת אוהב המדברי שטעם המנהג הוא מפני הפרשת חלה, משום שבהרבה מקומות לא הפרישו חלה מהלחם, לכן הנהיגו להפריש תמיד את הקצוות לשם חלה. (בחז"ל מועיל ג"כ הפרשה בסוף, כדין חלת חו"ל שאוכל והולך ואח"כ מפריש). ובחז"ל דוקא בקצה, בכדי להבטיח שאיש אחד לא יאכלנו מחוסר ידיעה שהיא חלה, ולכן קבעו תמיד בקצה. ומה"ט בלחם וחלה שאוכלים בשבת, לא מורידים את הקצה, כיון שאין מפרישים חלה ותרו"מ בשבת.

סימן ל"ב, הערה ז': מקור דברי הסגולות ישראל הוא בספר נפש חיים (מערכת ע' אות ע"ו), ע"ש.

סימן ל"ו, הערה ז' (בר"ה אכן): במהדורות הקודמות יש כאן ט"ס, וצ"ל בעת בהמ"ו. וע"ע בשו"ת רבבות אפרים (ח"ג סימן קל"א), ונסתפק שם האם דבר זה נאמר רק בפסח או גם בכל השנה, ואשתמיטתיה כל הנ"ל.

סימן מ"ב, הערה ד': עמ"ש"כ בספר צנצנת מנחם (דף י"ג ע"ב (פסחים דף ק"א)) דלאו דוקא קטן אלא כ"ש קטנה, ורז"ר שולט עליהן כידוע, דשורה החיצונים בנשים יותר מבאנשים. עוד העלה שם דכשעומדים על מעין המים, אף שהוא בשורה לל"ב.

סימן מ"ד, הערה ט"ו: וע"ע בשו"ת תשובות והנהגות (ח"ב סימן א').

שם, הערה י"ט: בשו"ת שבת הקהתי (ח"א סימן קי"ב) כתב דיין שהניח פתוח בתוך המקדש כשר לקידוש, כל זמן שלא נמר ריחו וטעמו, ע"ש.

סימן מ"ז, הערה ה': ר"ת ברז"ל מוכא גם בנחל קדומים (פרשת עקב, ט-י).

סימן נ"ג, הערה ג': בענין יין שבתוך הבקב שראוהו גוי - מצאתי בדברי יחזקאל החרש (עמוד ק"ט) בשם כ"ק אדמו"ר מפשעווארסק זצ"ל שהרה"ק רבי יחזקאל שרגא משניאווה וי"ע הורה שאין בזה קפידא. ואילו הגה"צ רבי משה אריה פריינד שליט"א (נאב"ד הערה החידית פעה"ק) אמר בשם זקינו הגה"ק מנאסור זצ"ל שלא התיר הרב רבי יחזקאל אלא בבה"ג שהצלוהו היתה סגורה.

סימן נ"ד, הערה א': ובספר אמרי פנחס (שער ג' אות א') מסופר שהגה"ץ מהר"פ הקפיד מאד עמ"ש"כ בבאה"ט בשם תולעת יעקב, ואמר שאינו כוונתו כו', כי זה ההולך ליטול ידים אינו נקרא הולך בלי נט"י, רק אם הולך לעסקיו קודם נטילת ידים. וע' בארחות רבינו (אורח ח"א אות י"ג-יד) שהגאון מסטיפלא זצ"ל הקפיד שלא ללכת בלי נטילת ידים אפילו פחות מר' אמות, ואילו החזון איש לא הקפיד ללכת פחות מר"א.